

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 423/2024-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Halajom, Železničná 257/19, Revúca, proti uzneseniu Okresného súdu Rimavská Sobota sp. zn. 15T/136/2022 z 10. apríla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 36 ods. 1 písm. a) a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa 11 ods. 1, čl. 28 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením okresného súdu sp. zn. 15T/136/2022 z 10. apríla 2024 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ zároveň navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie okresného súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Okrem toho si uplatňuje aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a prílohy k nej pripojenej vyplýva, že sťažovateľ bol 24. augusta 2022 v rámci vyšetrovania prečinu ohrozovania mravnej výchovy mládeže ustanovený sudcom pre prípravne konanie ako opatrovník štyrom maloletým osobám (svedkom a zároveň poškodeným). Trestným rozkazom okresného súdu sp. zn. 15T/136/2022 zo 16. novembra 2022, ktorý nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť v celom svojom rozsahu 3. februára 2023, došlo k právoplatnému skončeniu veci. Sťažovateľ si následne 13. marca 2023 uplatnil voči okresnému súdu svoju odmenu vo výške 558,64 eur, ktorú vyčíslil v zmysle ustanovenia § 12 ods. 7 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov

za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Neskorším podaním z 12. júla 2023 sťažovateľ upravil pôvodné vyúčtovanie a uplatnil si odmenu v celkovej výške 798,64 eur, ktorú vyčíslil v zmysle ustanovenia § 12 ods. 7 v spojení už aj s ustanovením § 13 ods. 2 vyhlášky. Okresný súd obsadený vyšším súdnym úradníkom uznesením sp. zn. 15T/136/2022 z 10. januára 2024 priznal sťažovateľovi odmenu vo výške 558,64 eur, a teda sa nestotožnil s tým, ako sťažovateľ upravil svoje pôvodné vyúčtovanie. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd (obsadený sudcom) napadnutým uznesením tak, že ju zamietol ako nedôvodnú.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ si v pôvodnom vyčíslení uplatnil paušálnu odmenu v súlade s § 12 ods. 7 vyhlášky vo výške 200 eur (okrem toho aj režijný paušál, cestovné, náhradu za stratu čau a daň z pridanej hodnoty). V upravenom vyčíslení si uplatnil odmenu navýšenú spolu o 240 eur. Toto navýšenie bolo výsledkom postupu, keď sťažovateľ na paušálnu odmenu aplikoval ustanovenie § 13 ods. 2 vyhlášky. Teda paušálnu odmenu (200 eur) znížil o 50 % na 100 eur a túto vynásobil počtom maloletých poškodených osôb, ktorým bol opatrovníkom (x 4). Namiesto pôvodne uplatnenej paušálnej odmeny podľa § 12 ods. 7 vyhlášky (200 eur) teda dospel k sume 400 eur. Navýšenie o ďalších 40 eur predstavovalo zvýšenie dane z pridanej hodnoty.

4. Sťažovateľ zdôrazňuje, že samotné znenie ustanovenia § 12 ods. 7 vyhlášky, ako aj dôvodová správa uvádza iba jednotné číslo slova „poškodený“, a z toho vyvodil, že pri viacerých poškodených (zastúpených opatrovníkom) sa použije iný postup, ako uvádza samotný § 12 ods. 7 vyhlášky. Tento iný postup potom našiel v § 13 ods. 2 vyhlášky. Takýto výklad podľa sťažovateľa vyplýva aj zo stanoviska Slovenskej advokátskej komory k postaveniu advokáta ako opatrovníka poškodeného v trestnom konaní, ktoré je verejne prístupné na webovom portáli SAK, ww.sak.sk, v časti Aktuality (aktualita z 15. mája 2023, pozn.). Sťažovateľ sa domnieval, že jeho stanovisko potvrdzujú aj nálezy ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 394/2021 z 12. januára 2022 a sp. zn. IV. ÚS 123/2023 z 10. augusta 2023, hoci sa zaoberali inými právnymi otázkami ako výpočet odmeny opatrovníka podľa § 12 ods. 7 vyhlášky.

5. Podľa sťažovateľa teda okresný súd postupoval evidentne nesprávne, v rozpore s akýmkoľvek do úvahy pripadajúcim prípustným výkladom právnej normy, extrémne v nesúlade s akoukoľvek ústavnou konformitou výkladu právnej normy, keď pri výpočte odmeny pre sťažovateľa ako súdom ustanoveného opatrovníka maloletým osobám v trestnom konaní pri aplikácii § 12 ods. 7 vyhlášky nezohľadnil a neaplikoval aj § 13 ods. 2 vyhlášky zaoberajúce sa zastupovaním dvoch a viacerých osôb. Sťažovateľ sa preto domnieval, že argumenty okresného súdu boli vnútorne rozporné a nepresvedčivé. Uvedené nedostatky predstavovali podľa sťažovateľa zásah do jeho základného práva na súdnu ochranu a v konečnom dôsledku predstavovali aj stratu legitímnych očakávaní, ako mal súd v tejto veci rozhodnúť a nerozhodol, čím zasiahol aj do jeho majetkovej sféry, a to nielen vo vzťahu k základnému právu vlastníť majetok, ale aj k porušeniu práva na spravodlivú odmenu za vykonanú prácu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru), základného práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu) a práva na spravodlivú odmenu za vykonanú prácu [čl. 36 ods. 1 písm. a) ústavy a čl. 28 listiny] napadnutým uznesením okresného súdu.

7. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zák. č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

8. Ústavný súd zdôrazňuje, že z jeho judikatúry (napr. IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu nákladov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citelne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym vybočením z pravidiel upravujúcich toto konanie, resp. pokiaľ by išlo o zjavnú svojvôľu, prepíaty formalizmus či celkom absentujúce odôvodnenie výroku o trovách (napr. II. ÚS 478/2014, I. ÚS 112/2019, IV. ÚS 601/2021).

9. Okresný súd v napadnutom uznesení vzhľadom na sťažovateľovu argumentáciu zdôraznil, že ustanovenie § 12 ods. 7 vyhlášky upravuje výšku odmeny v paušálnej sume 200 eur za celé konanie, pričom táto odmena v tomto prípade nie je závislá od počtu úkonov a ani od počtu osôb, ktorých ustanovený opatrovník zastupuje. Ustanovenie § 13 ods. 2 vyhlášky sa uplatňuje len v prípadoch, keď sa odmena odvíja od základnej sadzby tarifnej odmeny, ako je to v prípade úkonov právnej služby odmeňovaných podľa § 10 a § 11 vyhlášky a v prípade úkonov v trestnom konaní podľa § 12 ods. 1, 2 a 3 vyhlášky. Podľa okresného súdu tak § 12 ods. 7 vyhlášky predstavuje ucelenú (špeciálnu) právnu úpravu odmeňovania advokátov ustanovených poškodeným osobám za opatrovníka v trestnom konaní bez dodatočnej potreby aplikácie § 13 ods. 2 vyhlášky. Ústavný súd považuje tieto závery okresného súdu za ústavne konformné, logické a presvedčivé. Keď na výšku paušálnej odmeny podľa § 12 ods. 7 vyhlášky nemá vplyv počet úkonov, ktorých sa zúčastnil opatrovník (čo uznal aj sám sťažovateľ), neexistuje žiadny logický dôvod, aby ju mal ovplyvňovať počet osôb, ktoré ustanovený opatrovník zastupuje. Ústavný súd tiež úplne súhlasí s výkladom, že § 13 ods. 2 vyhlášky je vyslovene naviazaný na základnú sadzbu tarifnej odmeny („základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony...“) a nemá žiadny súvis s paušálnou odmenou podľa § 12 ods. 7 vyhlášky. Ústavný súd teda nevidí žiadnu súvislosť medzi obsahom § 12 ods. 7 vyhlášky a § 13 ods. 2 vyhlášky, a teda ani potrebu vykladať § 12 ods. 7 vyhlášky v spojení s § 13 ods. 2 vyhlášky, ako sa domnieval sťažovateľ.

10. Navyše, sťažovateľova argumentácia, ako ju zhrnul vo svojej ústavnej sťažnosti, nebola spôsobilá spochybníť presvedčivé závery okresného súdu. V prvom rade okolnosť, že znenie vyhlášky používa v § 12 ods. 7 vyhlášky iba jednotné číslo slova „poškodený“, neimplikuje iný spôsob výpočtu paušálnej odmeny v prípade viacerých poškodených. V prípade jednotného čísla podstatného mena je zrejmé, že ide iba o generické vyjadrenie, ktoré je štandardné nielen vo vzťahu k predmetnej vyhláške, ale v rámci právnych predpisov všeobecne. Ďalej stanovisko Slovenskej advokátskej komory, na ktoré poukázal sťažovateľ, je bezpredmetné vo vzťahu k súdnemu rozhodnutiu, čo v konečnom dôsledku uznal aj sám sťažovateľ („ide o metodickú pomôcku, ktorá nie je pre súdy záväzná“, pozn.). Čo sa týka nálezov ústavného súdu, na ktoré poukázal sťažovateľ, ústavný súd konštatuje, že tieto sa zaoberali úplne inými právnymi otázkami, preto ich nie je možné použiť v tomto prípade ako precedensy. Aj keď v náleze sp. zn. I. ÚS 394/2021 z 12. januára 2022 ústavný súd spomenul krátenie paušálnej odmeny s ohľadom na počet zastupovaných poškodených, bolo tak iba v rámci opisu skutkového stavu. Táto otázka nebola predmetom konania a ústavný súd sa tak k jej správnosti, resp. nesprávnosti žiadnym spôsobom nevyjadroval. Aj keď z tamojšieho skutkového stavu vyplynulo, že Okresný súd Dolný Kubín priznal ustanovenej advokátke paušálnu odmenu spôsobom, ako si to predstavuje sťažovateľ, samotná skutočnosť, že tak v tom čase postupoval tamojší súd, neznamená, že tak postupujú, resp. majú súdy postupovať. Okresný súd navyše v prípade sťažovateľa v napadnutom uznesení logicky a zrozumiteľne vysvetlil, prečo tak postupovať nemohol. Na nález sp. zn. IV. ÚS 123/2023 z 10. augusta 2023 poukázal sťažovateľ iba v kontexte potreby zásahu ústavného súdu aj vo sfére „menej významného“ rozhodovania o odmene a náhrade za poskytovanie právnej pomoci súdom ustanovenej obhajkyne. Na rozdiel od tamojšieho prípadu v tomto prípade ústavný súd nepovažuje závery konajúceho súdu za nesprávne, a preto aj otázka potreby jeho zásahu je bezpredmetná.

11. Napokon argument sťažovateľa, že výklad okresného súdu v napadnutom uznesení bol extrémne v nesúlade s akoukoľvek ústavnou konformitou výkladu právnej normy, resp. že bol prekvapivý a zasiahol do jeho legitímnych očakávaní, považoval ústavný súd za obzvlášť nepresvedčivý, a to z toho dôvodu, že vyčíslenie odmeny sťažovateľa okresným súdom bolo prakticky totožné s pôvodne uplatnenou výškou odmeny samotným sťažovateľom. Sťažovateľ až štyri mesiace po svojom pôvodnom vyčíslení adresoval súdu doplnenie vyčíslenia, v ktorom si pomerne účelovo navýšil výšku uplatnenej odmeny o 240 eur.

12. V tejto súvislosti ústavný súd dodáva, že jeho úlohou nie je perfekcionisticky „prerábať“ konanie pred všeobecnými súdmi, a to aj keby k nim urobeným čiastkovým procesným úkonom mal výhrady (čo nie je tento prípad). Úlohou ústavného súdu je ochraňovať ústavnosť (nie „obyčajnú“ zákonnosť) konania pred všeobecnými súdmi.

13. Preto v danom prípade ústavne-konformný, logický a zrozumiteľný výklad okresného súdu, považujúc ho v konkrétnostiach prerokovanej veci za jedno z možných ústavne akceptovateľných riešení vymedzenej situácie, nemohol ústavný súd považovať za extrémne vybočenie z pravidiel upravujúcich rozhodovanie o odmene advokáta (a ani za zjavnú svojvôľu, prepiaty formalizmus či celkom absentujúce odôvodnenie výroku o odmene), ktoré by odôvodňovalo ingerenciu ústavného súdu do napadnutého uznesenia. Pritom iba už uvedené okolnosti by v kontexte otázky odmeny ustanoveného advokáta mohli predstavovať základ na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces, resp. jeho základného práva vlastníť majetok.

14. Nad rámec uvedeného ústavný súd ešte zdôrazňuje, že sťažovateľa ako ustanoveného opatrovníka v trestnom konaní v žiadnom prípade nie je možné považovať za zamestnanca, resp. paušálnu odmenu podľa vyhlášky ani vzdialene nie je možné pripodobňovať k minimálnej mzde, preto bolo namietanie porušenia čl. 36 ods. 1 písm. a) a čl. 28 listiny zo strany sťažovateľa obzvlášť neprimerané a nevhodné.

15. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom, alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

16. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

17. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa, ako ich špecifikoval v petite svojej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2024

Miloš Maďar
predseda senátu